

Strategi

Program

• **Plan**

Policy

Riktlinjer

Regler

Borås Stads
Avfallsplan

Sammanfattning	3
Inledning	4
Regional avfallsplan	5
Fokusområden	6
Detaljerade mål för fokusområden	7
-Fokusområde 1: Avfallsmängderna har minskat	7
-Fokusområde 2: Avfall är en resurs	8
-Fokusområde 3: Invånaren är nöjd med avfallshanteringen	9
Aktiviteter	10

Borås Stads styrdokument

Aktiverande

STRATEGI – avgörande vägval för att nå målen för Borås

PROGRAM – verksamheter och metoder i riktning mot målen

PLAN – aktiviteter, tidsram och ansvar

Normerande

POLICY – Borås Stads hållning

RIKTLINJER – rekommenderade sätt att agera

REGLER – absoluta gränser och ska-krav

Fastställt av: Kommunfullmäktige 20 juni 2012
Reviderad: 29 september 2016, 4 december 2017
För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen
För ev uppföljning och tidplan för denna ansvarar: Kommunstyrelsen
Dokumentet gäller för: Alla nämnder, förvaltningar och bolag
Dokumentet gäller till och med: 2019

Avfallsplan

Sammanfattning

Det har skett stora förbättringar inom avfallshanteringen i Borås sedan 2001 då föregående avfallsplan antogs. Avfall ses idag som en resurs och avfallshanteringen i Borås håller en miljömässigt hög nivå.

Borås var en av de första städerna i Sverige som satsade på biogasproduktion. Sobackens biogasanläggning stod klar 1994 och är fortfarande i drift. En satsning har gjorts på infrastruktur för gasdistribution och nya gasfordon har införskaffats. Borås har även etablerat avfallsförbränning för produktion av fjärrvärme, fjärrkyla och el. Avfallsmängderna har ökat under det senaste decenniet, men fler människor sorterar sitt avfall och den allmänna kunskapen om avfallet och dess farlighet är större.

Borås sätt att omhänderta avfall är ett bra exempel som många vill ta lärdom av. Det finns dock förbättringsområden, och nyttan med avfallshanteringen kan öka ännu mer. Ambitionen med den nya avfallsplanen är att öka fokus på speciellt tre områden.

År 2020 ska avfallshanteringen ha utvecklats så att:

1. Avfallsmängderna har minskat
2. Avfall är en resurs
3. Invånaren är nöjd med avfallshanteringen

Dessa tre områden kallas fokusområden.

En stor utmaning ligger i att förebygga uppkomsten av avfall. Prognoser tyder på att avfallsmängderna kommer att fortsätta att öka, med undantag för perioder med lågkonjunktur. Ökade avfallsmängder ställer högre krav på hantering och omhändertagande av avfall. Avfall ska ses som en resurs och ska hanteras för att främja en hållbar utveckling.

Nedskräpningen i samhället har ökat, såväl i Borås som nationellt. Nedskräpningen har ekonomiskt och miljömässigt negativa konsekvenser och främjar inte en hållbar utveckling.

Aktiviteter i avfallsplanen verkar för att öka handeln med begagnade produkter. Utmaningen blir att hitta nya kanaler och marknadsytor för kontakt mellan köpare och säljare.

Materialåtervinningen har ökat det senaste decenniet, men det finns fortfarande material med producentansvar som inte tas om hand enligt lag. Insamlingssystemet kan förbättras för att göra sortering och inlämning av avfall mer attraktivt.

För att nå målen krävs utbildning, information och motivation samt ett hållbart insamlings- och behandlingssystem. Avfallsplanen visar på mål och nödvändiga åtgärder för att Borås ska bli en hållbar stad inom avfallsområdet.

Inledning

Enligt miljöbalken är varje kommun i Sverige skyldig att upprätta en renhållningsordning, som ska antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen utgörs av en avfallsplan och av de föreskrifter om avfallshantering som gäller för kommunen.

Kommunfullmäktige har ansvaret för att hushållsavfall omhändertas och återvinnas eller bortskaffas. Borås Energi och Miljö AB sköter på uppdrag av Kommunfullmäktige avfallshanteringen i Borås. Förändringar i avfallstaxa, föreskrifter och avfallsplan ska beslutas av Kommunfullmäktige.

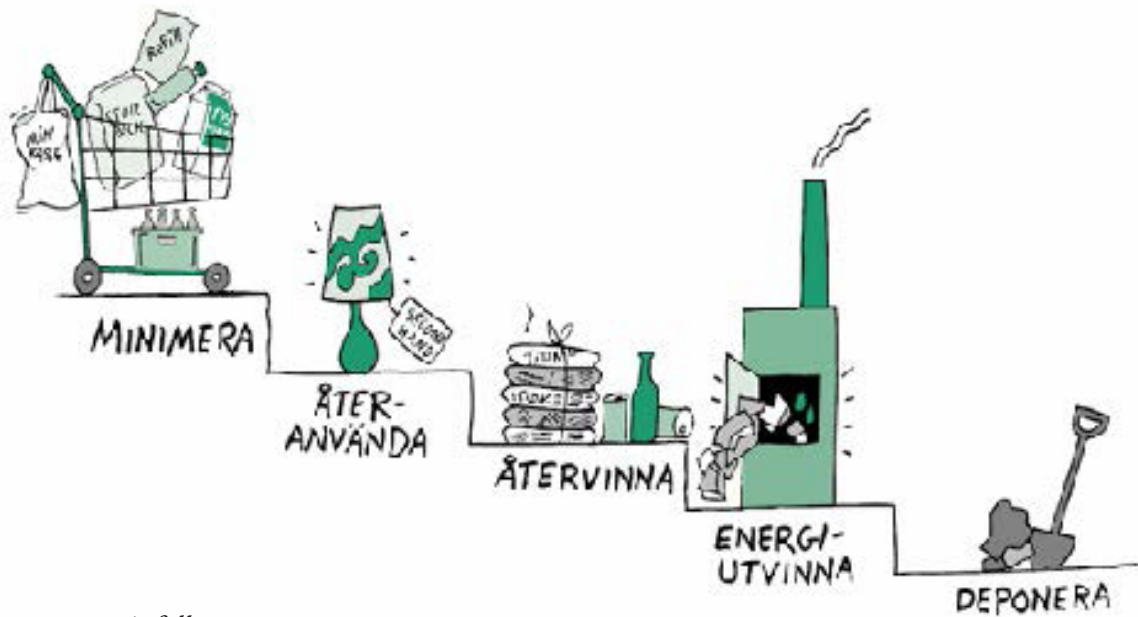
Det hushållsavfall som omfattas av producentansvar ansvarar Kommunfullmäktige inte för, men Borås Energi och Miljö kan ha uppdrag åt producenterna att exempelvis sköta tömning och städning av återvinningsstationer.

Sverige har via Miljömålsrådet antagit 16 nationella miljö kvalitetsmål. Målen ska beskriva den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Strävan är att vi till nästa generation, d.v.s. till 2020, ska ha löst de stora miljöproblemen (för klimatmålet gäller år 2050).

Inom det målområde som främst berör avfallshantering, God bebyggd miljö, finns specifika mål för hanteringen. Bland annat är ett mål att den totala mängden avfall inte ska öka. Avfallshanteringen påverkar indirekt även de övriga miljö kvalitetsmålen i olika omfattning. Borås Stad har lokala miljö mål. Inom området God bebyggd miljö finns mål som rör avfallsområdet i Borås, exempelvis att allt insamlat biologiskt behandlingsbart avfall och avloppsslam rötas till biogas.

Avfallsplan Borås Stad tar hänsyn till de nationella miljö kvalitetsmålen och är utformad med utgångspunkt från Naturvårdsverkets föreskrift om kommunala avfallsplaner. Syftet med denna avfallsplan är att utgå från nuvarande avfallshantering och genom konkreta mål och aktiviteter utveckla avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle. Ett hållbart samhälle karaktäriseras av att ekonomisk utveckling och social välfärd förenas med en god miljö.

I frågor om hur avfall ska hanteras nämns ofta avfallstrappan (eg. avfallshierarkin), se figur nästa sida. Avfallstrappan anger i vilken ordning olika metoder bör användas för att hantera avfall på ett hållbart sätt. Avfallstrappan grundar sig på EU-direktiv och utgör grunden för att uppnå EU:s miljö mål. Avfallstrappan finns även inskriven i miljöbalken.

Avfallstrappan

Regional avfallsplan

I samband med arbetet med avfallsplanen har Borås tagit initiativet till ett regionalt samarbete i Sjuhärad om en gemensam avfallsplan. En styrgrupp ansvarar för projektet. Där ingår representanter från Borås, Vårgårda, Mark och Svenljunga samt från Sjuhärads kommunalförbund.

När den regionala avfallsplanen är färdig kommer den att komplettera denna avfallsplan. Avsikten är att ha en färdig avfallsplan för regionen 2012.

Fokusområden

Borås avfallsplan bygger på förbättringar inom tre fokusområden. Dessa har tagits fram utifrån en nulägesbeskrivning. Beskrivningen visar hur avfallshanteringen fungerar idag och hur insamlingen ligger till i Borås jämfört med nationella mål. Uppföljning mot nationella miljömål är en relativt mätbar metod på om avfallshanteringen sker i en hållbar riktning.

Tre fokusområden ska utveckla Borås avfallshantering.

1. Minskade avfallsmängder
2. Avfall är en resurs
3. Invånaren är nöjd med avfallshanteringen

Arbetet med dessa fokusområden sträcker sig till år 2020.

Tanken med första fokusområdet är dels att sambandet mellan avfallsmängder och tillväxt ska ha brutits, dels att det ska ha skett en stark och tydlig rörelse uppåt i avfallstrappan.

Minskade avfallsmängder innebär att den totala mängden avfall minskar, dvs hushållsavfall och verksamhetsavfall. För att avfallet ska minska krävs att konsumtionen minskar och återbruket ökar.

Minska uppkomsten av avfall kan ske exempelvis genom att förändra konsumtionsmönstret. I det arbetet ingår att

- påverka trender genom information och kampanjer
- satsa på kvalitet framför kvantitet
- få in tankesätt med en behovsanalys, t ex ”behöver jag verkligen ytterligare en väska?”
- skapa möjligheter att laga sina kläder och saker framför att köpa nytt
- minska uppkomst av spill i verksamheter
- ha effektivare emballage.

Återanvändning ska vara en naturlig del i vardagen och det ska vara enkelt att handla begagnat. Ibland kommer kläder eller ägodelar inte längre till användning i familjen, men någon annan kan se ett behov. Då är second hand-butiker och köp och säljsidor på nätet bra kanaler. Genom marknadsföring och kampanjer kan även intresset för återanvändning väckas och ökas. En gemensam portal, som samlar information om olika ställen i Borås där andrahandsvaror kan inhandlas, kan vara ett sätt att underlätta för invånaren.

Men avfall kommer alltid att uppstå, t ex potatisskal, utslitna skor och avföring. Detta avfall ska användas som en resurs för att producera nya varor, eller som energi och näringsämne.

Att se avfall som en resurs innebär en insikt i vilken nytta det ger att sortera och återanvända eller återvinna avfall. Det handlar också om att vi i Borås ska ha ett insamlingsystem som gör det trevligt och enkelt att sortera. Hur det ska se ut för att vara optimalt vet vi inte riktigt idag. Men säkert är att insamlingsplatser ska ligga bra placerade och se rena och fina ut. Fastighetsnära insamling av fler fraktioner kan underlätta invånarens insats. Det är också viktigt att avfallet återvinns så att materialet kommer till nytta, annars känns det extra arbete som invånaren lägger ner helt onödigt.

Att invånaren är nöjd med avfallshanteringen är grunden för att Borås ska lyckas med kretsloppsarbetet. Verksamhetsutövare måste vara lyhörda för invånarens synpunkter och bemöta invånaren på ett bra sätt. Det är också viktigt att vid förändringar samråda och bjuda in invånare för diskussion.

För varje fokusområde sätts detaljerade mål som ska kunna följas upp på något sätt. Målen ska visa vad som ska uppnås och till när. Ett fokusområde kan omfattas av flera mål, och för att uppnå målen formuleras en eller flera aktiviteter.

Detaljerade mål för fokusområden

I detta kapitel redovisas mål för de tre fokusområdena. Varje mål ska vara uppfyllt till utgången av angivet år.

De detaljerade målen ska följas upp årligen genom mätbara nyckeltal eller genomförda aktiviteter. Borås Energi och Miljö AB ska samordna aktiviteterna och göra en årlig uppföljning av detaljerade mål eller sammanställning av aktiviteter, som tillsänds Miljö- och konsumentnämnden senast sista februari.

Kommunen har ansvar för hantering av hushållsavfall och god kunskap om mängder och hantering. För verksamhetsavfallet finns inte en samlad bild av hur mycket som uppkommer i Borås eller hur det hanteras. Kommunen har dock ansvar för att planera för allt avfall, även verksamhetsavfall.

Fokusområde 1: Minskade avfallsmängder

Detaljerat mål 1:1 Mängden hushållsavfall år 2015 har minskat jämfört med år 2008.

Uppföljning: Målet följs upp som ett nyckeltal (kg/invånare). Följs upp årligen av Borås Energi och Miljö AB vid rapportering i Avfall Web till Avfall Sveriges uppföljning.

Utfall 2008: 425 kg/invånare

Detaljerat mål 1:2 Borås arbetar med aktiviteter för att mängden verksamhetsavfall ska minska.

Uppföljning: Det är svårt att följa upp att mängden minskar eftersom det inte inns uppgift om den totala mängden. En handlingsplan får visa vad som ska göras per år och uppföljning ske årligen på aktiviteterna.

Fokusområde 2: Avfall är en resurs

Detaljerat mål 2:1 Andel hushållsavfall som återvinns genom materialåtervinning har ökat till 40 procent år 2015.

Uppföljning: Andelen följs upp årligen av Borås Energi och Miljö AB.

Utfall 2009: 29 procent

Detaljerat mål 2:2 Det finns inget farligt avfall i hushållens svarta och vita påsar år 2020.

Uppföljning: Mätning av mängden farligt avfall i svarta och vita påsar genom plockanalyser.

Kommentar: Plockanalyser gjorda 2010 visar att vi har under 1 procent farligt avfall i vita och svarta påsar. Farligt avfall är den viktigaste fraktionerna att sortera och därför är målet att allt farligt avfall ska sorteras rätt. I dagsläget finns enbart möjlighet att följa upp i svarta och vita påsar. Annars hade det varit relevant att följa upp för allt avfall.

Detaljerat mål 2:3 Näringsämnen i slam från kommunala reningsverk och i rötrest från Sobackens biogasanläggning tillvaratas år 2015.

Uppföljning: Uppföljning av andelen av slam och gödsel där näringsämnen tillvaratagits i någon form lämnas årligen i miljörapporten till tillsynsmyndigheten

Kommentar: Det pågår diskussioner om riskerna med att återföra slam från avloppsreningsverk till jordbruket. Detta försvårar återföringen, men det är viktigt att näringsämnen tillgodogörs. Därför bör utredas hur återföring kan ske utan att farliga ämnen sprids i naturen. Slammet från avloppsreningsverken är certifierat enligt REVAQ (Svenskt Vatten), vilket ger förutsättningar att återföra näringsämnen till åkermark.

Detaljerat mål 2:4 Nedskräpning utomhus har minskat med 50 procent till år 2020 jämfört med år 2012.

Uppföljning: Mätning av nedskräpning.

Kommentar: En mätning av mängderna skräp i centrala delar kommer att göras i samverkan med Håll Sverige Rent, som har metoder för detta. Samarbetet Borås Rent och snyggt kommer att driva denna fråga. Borås Energi och Miljö ansvarar för att det finns underlag för uppföljning.

I skrivande stund finns inte kunskap om hur omfattande nedskräpningen är. Målet kan behöva revideras efter första mätning.

Uppföljning sker också på dumpning i naturmark. Miljö- och konsumentnämnden sänder nedskräpningsärenden, där ingen ansvarig har kunnat konstateras, till Borås Energi och Miljö AB, som följer upp och redovisar årligen. Det är dock svårt med uppföljning.

Fokusområde 3: Invånaren är nöjd med avfallshanteringen

Detaljerat mål 3:1 Minst 90 procent av invånarna är nöjda med avfallshanteringen år 2015.

Uppföljning: Mätningar via årliga invånarundersökningar.

Kommentar: Ett hållbart insamlingsystem karaktäriseras av att användarna förstår hur det ska användas och varför. Därför är det viktigt att hushållen är nöjda med insamlingsystemet. Aspekter som att det är estetiskt tilltalande, praktiskt för invånaren och tillgängligt är viktiga att ta hänsyn till.

Det finns inget nulägesvärde varför det är svårt att bedöma hur svårt eller lätt målet är att nå. SCB har gjort en undersökning, men Borås deltog inte i den. Utfallet på deltagande kommuner ligger mellan 43 och 69 procent.

Aktiviteter

Nedan presenteras Borås Stads aktiviteter för att uppnå de detaljerade målen. Tiden anger till vilket datum aktiviteten ska vara utförd.

Avfallsplanen som helhet ska revideras minst vart fjärde år. Aktiviteterna ska följas upp och eventuellt revideras årligen. Med ökad kunskap kan nya mål och aktiviteter tillkomma i arbetet mot en hållbar avfallshantering.

Eventuell revidering av aktiviteterna beslutas av Kommunstyrelsen.

Aktivitet	Tid	Ansvar	Koppling till detaljerat mål
Utse ansvarigt organ för att samordna frågor som kan förebygga avfall; påverka konsumtionsmönster och återanvändning.	2012	Kommunledningen	1:1, 1:2
I samverkan med andra aktörer göra en långsiktig informationsplan för ökad kunskap och motivation att minska konsumtionen, öka återanvändningen och förbättra sorteringen.	2012	BEM	1:2, 2:1, 2:2
Ta fram modell för uppföljning av mängden hushållsavfall som återanvänds i Borås.	2012	BEM	1:1
Utreda metoder för att vid upphandlingar kunna påverka uppkomst av avfall i entreprenader, tjänster eller produkter. Slutsatserna lämnas till Tekniska nämnden att beakta i riktlinjerna för upphandling.	2012	BEM	1:1, 1:2
Anordna seminarium i samverkan med näringslivskontoret med fokus på att minska avfallet.	2012	BEM	1:2
Utveckla insamlingssystemet för att öka möjligheterna och intresset till sortering av farligt avfall.	2013	BEM	2:2
Utveckla verksamheten för återbruk så att exempelvis mer byggmaterial kan återanvändas.	2014	BEM	1:1, 1:2, 3:1

Aktivitet	Tid	Ansvar	Koppling till detaljerat mål
Utreda hur insamlingsystemet för producentansvarsavfall kan utvecklas för en ökad materialåtervinning. Bör inkludera insamling av matavfall och hushållsavfall för ett helhetsgrepp.	2012	BEM	2:1, 3:1
Utreda möjligheten att utveckla avfallstaxa för att gynna ökad sortering.	2012	BEM	2:1
Utreda alternativa hanteringar av slam, där näringsämnen tillgodogörs.	2012	BEM	2:3
Kampanj med Håll Sverige Rent, med årlig mätning av nedskräpningen. Även uppföljning av nedskräpningsärenden rapporterade av Miljöförvaltningen.	Start 2011	BEM	2:4
Mäta nöjdhet bland invånarna med insamlingsystemet.	2012, 2015	BEM	3:1
Beakta avfallshanteringen i ett tidigt skede i samhällsplaneringen. En tidig dialog mellan Samhällsbyggnadsförvaltningen och Borås Energi och Miljö är viktig.	Löpande	Samhällsbyggnadsförvaltningen	3:1

Förkortningen BEM står för Borås Energi och Miljö AB.

BORÅS
STAD

Postadress 501 80 Borås **Besöksadress** Stadshuset, Kungsgatan 55
Telefon 033-35 70 00 **e-post** boras.stad@boras.se **Webbplats** boras.se